

APRÓTERMETŰ PUHATESTŰEK A DUDARI EOCÉNBŐL, I.

DR. STRAUZ LÁSZLÓ

(3 ábrával, 1 táblával)

Összefoglalás: A dudari középsőiocénből újabb vizsgálati anyag érdekes újdonságokat tartalmazott. Ezek közt van egy új faj, 3 magyarországi és 5 dudari új előfordulás. Különösen fontosak a kiváló megtartású csiga-fedőlemezek.

A dudari nummuliteszes-molluszkás homokkő iszapolási maradákaiból sok apró puhatestűmaradványt válogatott ki Szőts E. és feldolgozásra nekem engedte át; köszönetemet fejezem ki neki ezért. A következőkben részletesebben tárgyalandó alakokon kívül új előfordulások Dudaron: *Arca (Arcopsis) scapulina* Lamarc k, *Solaviella tricincta tricincta* Deshayes, *Lacuna transparens* Szőts, *Vermetus conicus* Lamarc k, *Scala* sp.

Scutus compressus Deshayes 1864

(I. tábla, 1. ábra)

1910—1913 *Scutum compressum* Deshayes, Cossmann et Pissarro vol. 2, tab. 2, fig. 11—13.

Egy példány. 7,5 mm hosszú, 1,5 mm széles. A búb a peremtől 1,5 mm-re van, egyik oldalon mérve 1,2, a másik oldalon 1,8 mm-rel az alap felett, ferde helyzetben. Sűrű sugaras vonalazása erősebb az első és hátsó részen, gyengébb a jobb, hiányzik a bal oldalon.

Collonia sp. (operculum)

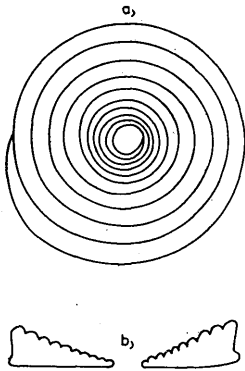
(I. tábla, 2., 3. ábra)

Az egyik példány 3,2 mm, a másik 1,3 mm átmérőjű korong, a vastagság kb. az átmérő harmada. Belső oldalukon kevés spirális kanyarulat kb. centrális nukleusszal, a külső oldal közepén különböző jellegű horpadás látható, a felszín finom szemcsézésű. Vizsgálat alatt levő újabb anyag alapján a két példány összetartozása bizonyítható s a pontos fejlődési sor összeállítható lesz.

Phasianella (Tricolia) sp.

(I. tábla, 6. ábra)

Két és fél kanyarulatból álló töredék, az utolsó kanyarulat és a szájnnyílás majdnem ép, a spira felső része tört le. Magassága 5 mm, szélessége 2,8 mm, a szájnnyílás magassága 2,3 mm. Abban tér el a Dudaron előforduló *Phasianella (Tricolia) colorata* Szőts fajtól (Strausz 1966, p. 14, 105), hogy karcsúbb természetű.

Palaeocyclotus margaritissimus
nov. sp. (operculum)
(1. ábra; I. tábla, 4. ábra)

Holotypus: M. Áll. Földtani Intézet, lelt. sz. E.
Locus typicus: Dudar.

Stratum typicum: nummuliteszes homokkő,
lutéciai emelet.

Derivatio nominis: margaritatus (latin):
gyöngyözőtt.

1. ábra. *Palaeocyclotus margaritissimus* nov. sp. fedő-
lemeze (operculum), a) belső oldal, b) metszet

Fig. 1. *Palaeocyclotus margaritissimus* nov. sp., Deckel
(Operculum), a) Innenseite, b) Schnitt

Alacsony korong alakú, de a felső oldala befelé tölcérszerűen mélyedő, közepén pedig átfúrt. Nagybik átmérője 1,5 mm, a kisebbik 1,45 mm, magassága kb. 0,2 mm, a közepén levő lyuk átmérője 0,1 mm-nél kisebb.

Belső oldala igen kevésbé domború, tíz lassan, egyenletesen növekedő kanyarulata befelé kissé egymásra áthajló, határozottan kivehető varratvonallal. A belső oldal a varratvonaltól eltételezve díszetlen. A külső oldalon pontosan olyan méretű kanyarulatok vannak, mint a belső oldalon; kívülről nézve balra csavarodottak. A kanyarulatok kívülről befelé egyenletesen ereszkednek, egymástól igen erős varrattal jól elválnak, s minden kanyarulaton 42–44 finom gyöngyszerű (félgömb alakú) duzzanat van, sűrűn egymás mellett, de nem torzulva-összepréselve. A kanyarulatok szélessége és a szemcsék nagysága befelé egyenletesen csökken.

A korong oldala igen kevésbé homorú (horpadt), belül kissé jobban kiszélesedett, mint kívül, de azért a belső kiszögellés gerincnek vagy lépcsőnek nem nevezhető. A külső peremnél a szélső kanyarulat csomósora kiér az oldal felső (igen csekély) kiemelkedésére.

Ebből a nemzetségből ismeretes a *Palaeocyclotus exaratus* Sandberger operculuma (Wenz 1938–1944, p. 462–463, fig. 1167; *Cyclotus exaratus* Sandberger 1875, p. 241, tab. 12, fig. 6; *Cyclotopsis exarata* Sandberger, Oppenheim 1895, p. 121–122; *Cyclotoma (Cyclotus) exarata* Sandberger, Gregorio 1892, p. 13, tab. 1, fig. 25–27). Oppenheim a saját maga által leírt *Cyclotopsis vicentina* alakot (Oppenheim 1890, p. 19, tab. 3, fig. 5) utóbb a *C. exarata*-val azonosította (Oppenheim 1895, p. 121–122). A csigaház kevés kanyarulatból áll, alacsony kúp alakú, kanyarulatai gyorsan növekednek, erősen domború oldalvonalúak, sűrű gyenge spirális díszítéssel. A szájníylás szabályos kör alakú. Az operculum minden lényeges jellege azonos a most előkerült dudari fajával: korong alakú, belső oldala lapos, egyenletesen növekedő kanyarulatokkal; külső oldala tölcérszerűen bemélyed, a kanyarulatok itt is jól láthatók, határozott varratvonallal, a varratok közt ferde vonalak keresztetik a kanyarulatok felszínét. A korongot közepén kis lyuk fúrja át, oldalról nézve határozott bemélyedés látszik a kerületen.

Ilyen nagyfokú egyezés a nemzetségi hovatartozást biztosan eldöntheti. A két alak eltérései a következők. A *P. exaratus* operculuma nagyobb (több mint kétszerese a dudarinak), valamivel magasabb (vastagabb), az oldal kivájtága jóval határozottabb, mélyebb, a kanyarulatok aránylag szélesebbek, számuk valamivel kisebb, legfőképp pedig

hiányzik a külső oldal kanyarulatainak gyöngyözöttsége. A *Palaeocyclotus* Fischer 1885 nemzetséget a *Cyclophoridae* családba sorolják (Wenz 1938–1944, p. 451–452). Többé-kevésbé hasonló korong alakú operkulumok előfordulnak a *Pomtiastidae* családban is (Wenz 1938–1944, p. 531; régebben „*Cyclostomidae*”). Ezek mind édesvízi vagy szárazföldi életmódhoz alkalmazkodott alakok, kopolytűk helyett lélekzöreggel (nem valódi tüdőcsigák). A *Palaeocyclotus exaratus* Sandberger faj Észak-Olaszország szárazföldi és édesvízi kifejlődésű felsőeocén rétegeiben gyakori. A dudari középsőeocén nummuliteszes-molluskumos homokkő partközeli lerakódás, összenosott puhatestű-házakkal. Szárazföldi vagy édesvízi fajból könnyen kerülhetett ide az operculum. A *Palaeocyclotus exaratus* csigaháza azonban eddig nem került elő innen (és sehonnán az originális olaszországi lelőhely közvetlen környezetén kívül).

Rissoa aff. *nana* Lamarck (1802) 1806
(I. tábla, 5. ábra)

Egyetlen példány, teljesen ép, magassága 2,7 mm, szélessége 1,4 mm, a szájnylás magassága 1,3 mm. Hat kanyarulatból áll, a kanyarulatok egyenletesen, közepes mértékben domborúak, díszítésük 10–11 vastag, tompa axiális borda, elég keskeny, de mély közökkel elválasztva. A bordák az utolsó kanyarulaton nem terjednek a bázisra, fokozatosan lapulnak el. A szájnylás aránylag keskeny, fent hegyes ellencsorgóval, lent is szűkülő, majdnem kihűzött.

A *Rissoa nana* Lamarck faj típusától annyiban tér el, hogy bordáinak száma kisebb, bordái vastagabbak, szájnylása keskenyebb, fent inkább kihégyesedő. (*Rissoa nana* Lamarck, Deshayes 1856–1866, vol. 2, p. 409, tab. 24, fig. 10–12; *Rissoa nana* Lamarck, Cossmann et Pissarro 1910–1913, tab. 15, fig. 95–1). Sokkal közelebb áll hozzá a *Rissoa nana pseudoturricula* Strausz; ennek utolsó vagy két utolsó kanyarulatán a díszítés jellege ugyanolyan, mint a most tárgyalt alakon, azonban a felső kanyarulatokon a bordák száma nagyobb, a szájnylása pedig alacsonyabb, és szélesebb. A dudari anyag vizsgálatakor a *R. pseudoturricula* alakot önálló fajnak tartottam (Strausz 1966, p. 22, 110, tab. 5, fig. 13, 14), mert átmeneteket nem találtam a *R. nana* felé. Neszmélyen azonban olyan példányok kerültek elő, amelyek mind a kanyarulatok domborulata, mind a bordázat jellege tekintetében folytonos sorokat mutatnak a két alak közt, így faj és alfajként való összekapcsolásuk indokolt. A *Rissoa nana* fajnak két további változata vagy alfaja is ismeretes eocén képződményeinkből: *Rissoa nana munieri* Szóts és *R. nana dudariensis* Strausz, mindkettőn nagyobb a bordák száma, mint a franciaországi típuson, tehát az itt tárgyalt kevésbordájú alaktól még inkább eltérnek (*Rissoa munieri* Szóts 1953, p. 37, 149, tab. 2, fig. 27; a *R. nana* fajjal való szoros kapcsolatát szintén a gazdag neszmélyi anyag bizonyítja; *Rissoa nana dudariensis* Strausz 1966, p. 21, 109–110, tab. 5, fig. 17, 18).

Tökéletes megtartása és más alakoktól való határozott eltérése dacára sem látszik megokoltnak új névadása, mert ebben az alakkörben — a felsorolt adatok szerint is — olyan nagy a változékonyság, sok az átmenet, hogy egyetlen példányból nem vonhatunk le elég következtetést.

Assimineea dudariensis Strausz 1966

1966 *Assimineea dudariensis* Strausz, p. 23, 111, tab. 6, fig. 1.

Egy kisebb méretű, és csak négy kanyarulatból álló példány ugyan egyezik az eredetileg leírt típus jellegeivel (csak az nagyobb, öt és fél kanyarulatnyi), egy másik, szintén öt és fél kanyarulatból álló példány azonban a szájnylás alakja tekintetében közeledik a Gántról Szóts által leírt alakhoz (*Assimineea quadrangulata* Szóts 1953, p. 39, 151, tab. 2, fig. 33), míg a méret és a spira: szájnylás arány tekintetében az *A. dudu-*

riensis jellegeinek felel meg. Lehetséges ezek szerint, hogy a két alak közt valóban van átmenet, s akkor a dudari alakot az *A. quadrangulata* Szóts alfajának kell tekinteni.

Turritella cfr. *nilotica* Oppenheim

Egyetlen sérült, kopott példány került itt elő ebből az érdekes alakból. Neszmélyről gazdag, jó megtartású anyag áll rendelkezésre belőle. Annak alapján megállapítható, hogy a termet, a kanyarulatok alakja (kezdetben domború, lejjebb egyszögletű), a bordák fokozatosan növekedő száma, egy darabig növekedő, majd csökkenő erőssége tekintetében is teljesen egyezik a *T. nilotica* fajjal (Oppenheim 1903–1906, p. 246–247, tab. 22, fig. 15). Az azonosításnak egyetlen akadálya az, hogy Oppenheim nem adta meg az általa leírt faj méretét, tábláján sem a nagyítás fokát, így nincs kizárva, hogy több centiméteres alak az, míg az itteni csak néhány mm.

Turritella sp.

Igen karcsú termetű, a kopott példány kilenc kanyarulatból áll (búbrész), 4 mm magas. A kanyarulatok oldalvonala egyenes, a varratok feltűnően ferde lefutásúak, kevésbé bevágódnak. Diszítés nem látszik. Nem egyezik a termete és kanyarulatainak alakja az ismert hazai alakokéval. A *T. vinculata* Zittel valamivel zömökebb, fiatal kanyarulatokon nemigen jelentkezik a varratok felett a spirális gerincecske, de búbrésze feltűnően tompa (*Turritella vinculata* Zittel 1862, p. 386, tab. 2, fig. 8), ezzel szemben a most tárgyalt alak búbrésze hegyes, karcsú.

Mesalia sp.

(I. tábla, 7. ábra)

Hat kanyarulatból áll, 2 mm magas, 1 mm széles. Kúp alakú a spíra, majdnem kétszer olyan magas, mint a szájnylás; a búbrész kissé tompított. A kanyarulatok domborúak, mély varratokkal elválasztva. Diszítésük lefelé növekedő számú és erősségű spirális zsinórozás, az utolsó előtti kanyarulaton 4 zsinór; a diszítés majdnem változatlanul folytatódik a bázison is. A szájnylás tág, fent és lent kihegyesedő, a külső szájperem éles, igen vékony, a belső szájperemen ajak nincsen. A külső szájperem kissé sérült, de látszik középen előre, alul hátra-ívelése, majdnem visszavágott lefutása.

Diszítése a *Mesalia dudariensis* Strausz (1966, p. 25, 112, tab. 6, fig. 7, 8) fajéval egyezik, csak kevésbé karcsú termetével tér el attól.

Colina perelegans Deshayes 1866

1856–1866 *Cerithium perelegans* Deshayes 1856–1866, vol. 3, p. 158, tab. 74, fig. 16, 17
1910–1913 *Colina perelegans* Deshayes, Cossmann et Pissarro tab. 27, fig. 147–1

Hét-kanyarulatnyi töredékes, kissé kopott példány. Így is elég nagy valószínűséggel megállapítható, hogy közelebb áll a franciaországi típushoz, mint a Magyarországról eddig előkerült egyetlen másik (szintén dudari) példány (*Colina perelegans* Deshayes var?, Strausz 1966, p. 34, 117, tab. 7, fig. 5): spirális diszítése valamivel vastagabb zsinórokból áll, a kanyarulatok oldalvonalán szögletek nincsenek. Nyilván az itteni példányokon is jelentős változékonyságot várhatunk, hiszen Franciaországban is több változatot különböztettek meg ennek a fajnak a keretében. Ezek közül a *Colina perelegans angusta* Deshayes (Cossmann et Pissarro 1910–1913, tab. 27, fig. 147–1) hasonlít leginkább a most talált példányhoz, egyenletesebb zsinórozásával.

Newtoniella multispirata Deshayes 1837

Egy példány ebből a ritka fajból; Magyarországról eddig csak két példánya volt ismeretes, szintén Dudarról (Strausz 1966, p. 35, 118, tab. 7, fig. 6, 7).

Eulimella (*Syrnola*) sp. (aff. *dudariensis* Strausz 1966)
(2. ábra)

Karcsú magas alakból származó töredék, a nemzetségben aránylag nagynak mondható. Két és fél utolsó kanyarulata maradt meg, 4 mm magas, az utolsó kanyarulat 2,7 mm magas, a szájnylás 1,4 mm magas, keskeny-ovális, fent hegyes. A ház szélessége 1,4

mm, felfelé igen kevésbé keskenyedő, tehát kis búbszögű, hosszú spirájú alak lehetett. A kanyarulatok oldalvonala alul beszűkül (majdnem cserepezettnek mondható), de feljebb alig domború. A varrat igen élesen bevágódó. Különösen feltűnő az utolsó kanyarulat nagy magassága, ennek oldalvonala fent (kevésbé a varrat alatt) csekély mértékben homorú.

2. ábra. *Eulimella* (*Syrnola*) sp.
Fig. 2. *Eulimella* (*Syrnola*) sp.

A kanyarulatok és a szájnnyílás alakja egyezik az *Eulimella* (*Syrnola*) *dudariensis* Strausz fajjal (Strausz 1966, p. 38, 120–121, tab. 7, fig. 15), de karcsúbb természetű.

Franciaországi fajok közt az *Eulimella* (*Syrnola*) *arcta* Deshayes utolsó kanyarulatai hasonló jellegűek (Cossmann et Pissarro 1910–1913, tab. 6, fig. 43–16).

Odostomia pannonica Szöts 1953

Három példány, egyiken az embrionális ház ferdulése is kisebb a szokottnál, bemerülése az első rendes kanyarulatba pedig még inkább kisebb mértékű, mint ami az *Odostomia* nemzetség keretében általános, így az embrionális ház nukleusza csak részben fedett.

Főleg a neszmélyi anyagban figyelhető meg, hogy egyes *Odostomia* példányok embrionális háza a szokottnál kevésbé merül, másrészt *Syrnola* alakokon is előfordul az embrionális háznak 90 foknál nagyobb ferdulése. Így a két nemzetségi keret határa egymás felé nem mindig éles.

Scala sp.

Karcsú természetű, kis méretű alak; a négy kanyarulatból álló töredék 1,8 mm magas (a búbrész hiányzik). A kanyarulatok erősen, egyenletesen domborúak, a varratok mélyek, az axiális díszítés nyoma a kopott felületen is jól látszik. A szájnnyílás kicsi, kerek, peremei sérültek.

A magyarországi eocénben Scalak igen ritkák, Dudarról eddig nem említették

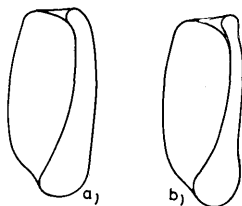
Marginella (*Stazzania*) *crassula dudariensis* Strausz 1966

1966 *Marginella* (*Stazzania*) *dudariensis* Strausz, p. 67–68, 138, tab. 20, fig. 2–6.

Az újabb leletek azt bizonyítják, hogy a karcsúbb *M. pannonica* Szöts, a zömökebb *M. dudariensis* Strausz és a középmagasságban kissé kidúzzadó *M. crassula* Deshayes közt vannak átmenetek. Ezért a két hazai alak a franciaországi faj alfajának tekinthető.

Cylichna gantensis Szóts 1953 (aberr.)
(3. ábra)

1953 *Cylichna gantensis* Szóts, p. 78, 200, tab. 7, fig. 39.

3. ábra. *Cylichna gantensis* Szóts,
a) szabályos példány Neszmélyről,
b) aberráns példány Dudarról

Fig. 3. *Cylichna gantensis* Szóts,
a) normales Exemplar aus Neszmély,
b) aberrantes Exemplar aus Dudar

Egy, a szokottnál kisebb, 1,8 mm magas példány több jellegben eltér a típustól. A szájnylás felső végénél túlságosan befelé és hátra, lejjebb pedig kissé előre hajlik a külső szájperem, majd csekély horpadás alatt túlságosan hirtelenül tágul a szájnylás. Ezeket a jellegeket torzulásnak minősíthetjük.

TÁBLAMAGYARÁZAT — TAFELERKLÄRUNG

I. tábla — Tafel I.

1. *Scutus compressus* Deshayes 9× nagyítás
Scutus compressus Deshayes Vergrößerung 9×
2. *Collonia* sp., fedőlemez, kívülről, nagyítás 23×
Collonia sp., Deckel von aussen, Vergrößerung 23×
3. *Collonia* sp. (operculum), kívülről, nagyítás 13×
Collonia sp. (Deckel) von aussen, Vergrößerung 13×
4. *Palaeocyclus margaritissimus* nov. sp., fedőlemez, kívülről, 23× nagyítás
Palaeocyclus margaritissimus nov. sp., Deckel, von aussen, Vergrößerung 23×
5. *Rissoa* aff. *nana* Lamarck 19× nagyítás
Rissoa aff. *nana* Lamarck Vergrößerung 19×
6. *Phasianella (Tricolia)* sp. 13× nagyítás
Phasianella (Tricolia) sp. Vergrößerung 13×
7. *Mesalia* sp. 21× nagyítás
Mesalia sp. Vergrößerung 21×

IRODALOM — LITERATUR

Cossmann, M. (1888): Catalogue illustré des coquilles fossiles de l'éocène des environs de Paris. Ann. Soc. Malac. Belg., vol. 23. — Cossmann, M. (1893—1925): Essais de la paléoconchologie comparée. Paris. — Cossmann, M. et Pissarro, G. (1910—1913): Iconographie complète des coquilles fossiles de l'éocène des environs de Paris, vol. 2. Paris. — Deshayes, G. P. (1856—1866): Description des animaux sans vertèbres découverts dans le Bassin de Paris. Paris. — Gregorio, M. A. (1892): Description des certains fossiles extramarins de l'éocène vicentin. Ann. Geol. Pal., vol. 10. Palermo. — Oppenheim, P. (1890): Die Land- und Süßwasserschnecken der Vicentiner Eocänbildungen. Denksch. math. naturw. Cl. Akad. Wiss. Wien, vol. 57. — Oppenheim, P. (1895): Neue Binnenschnecken aus dem Vicentiner Eocän. Zeitschr. Deutsch Geol. Gesellsch., vol. 47. — Oppenheim, P. (1903—1906): Zur Kenntniss alttertiärer Faunen in Aegypten. Palaeontographica, vol. 30. — Sandberger, F. (1875): Land- und Süßwasser-Conchylien der Vorwelt. — Strausz L. (1966): Dudari eocén csigák. Die Eozängastropoden von Dudar in Ungarn. Geologica Hungar., ser. Palaeont., fasc. 33. — Szóts E. (1953): Magyarország eocén puhatestűi. I. Gántkörnyéki eocén puhatestűek. Mollusques éocènes de la Hongrie. I. Les mollusques éocènes des environs de Gánt. Geologica Hungar., ser. Palaeont., fasc. 22. — Szóts E. (1956): Magyarország eocén (paleogén) képződményei. L'éocène (paléogène) de la Hongrie. Geologica Hungar., vol. 9. — Wenz, W. (1938—1944): Gastropoda, in Schindewolf, O. H.: Handbuch der Paläozoologie. Berlin. — Zittel, K. (1862): Die obere Nummulitenformation in Ungarn. Sitzungsber. Akad. Wiss. Wien, vol. 46.

Über Kleinmollusken aus dem Mittel-Eozän von Dudar

DR. L. STRAUZ

Aus dem Nummuliten-Molluskensandstein von Dudar (Szóts 1956, p. 44; Strausz 1966, p. 6, 99) stehen einige neue Vorkommnisse zur Verfügung, darunter schöne Deckel (Operkula) von Gastropoden.

Scutus compressus Deshayes 1864

Tafel I, Fig. 1

1910–1913 *Scutum compressum* Deshayes, Cossmann et Pissaro, tab. 2, fig. 11–13

Das erste Vorkommnis dieser Art in Ungarn, ein Exemplar von 7,5 mm Länge, 1,5 mm Breite. Die Basalebene steht schief, darum ist die Höhe des Apex an der einen Seite gemessen 1,2 mm, an der anderen 1,8 mm. Der Apex liegt 1,5 mm weit von dem Vorderende. Die rechte Seite des Scheitels ist radial fein gerippt, die linke Seite nicht.

Unter den in Dudar vorkommenden fünf anderen *Scutus*-Arten steht *S. dudariensis* Strausz (1966, p. 8, 100–101, tab. 1, fig. 3, 5) dem *S. compressus* am nächsten, ist doch etwas höher und viel breiter.

Phasianella (Tricolia) sp.

Tafel I, Fig. 6

Ein verletztes Exemplar ist schlanker, als die in Dudar vorkommende Art *Phasianella (Tricolia) colorata* Szóts (s. Strausz 1966, p. 14, 105).

Palaeocyclotus margaritatus nov. sp. (operculum)

Fig. 1, Tafel I, Fig. 4

Holotypus: Ung. Geol. Anst., Inventarnummer E

Locus typicus: Braunkohlenrevier von Dudar, Ungarn

Stratum typicum: Nummulitensandstein, Lutetien

Derivatio nominis: margaritatus (latein): gepirrt

Ein einziges Exemplar, scheibenförmig, rundlich; grösster Durchmesser 1,5 mm, kleinster 1,45 mm, Dicke etwa 0,2 mm. Die innere Oberfläche ist schwach gewölbt, mit 10 allmählich wachsenden engen Windungen, sonst unverziert. Die Aussenseite ist flach-trichterförmig eingesenkt, gleichfalls mit 10 Windungen, die gleichmässig innenwärts schmaler werden und tiefer liegen, und von je 42–44 regelmässigen, dicht stehenden Perlen verziert sind. Das Zentrum der Scheibe ist durchbohrt, die Breite des Loches beträgt weniger als 0,1 mm.

Die Seiten der Scheibe sind sehr schwach ausgehöhlt (kaum konvexe Seitenlinien), die Innenseite des Deckels kaum bemerkbar breiter als die Aussenseite.

Steht der Art *Palaeocyclotus exaratus* Sandberger sehr nahe (*Cyclotus exaratus* Sandberger 1875, p. 241, tab. 12, fig. 6; *Palaeocyclotus exaratus* Sandberger, Wenz 1938–1944, p. 462–463, Fig. 1167). Die Abweichungen sind die folgenden: Der Deckel des *Palaeocyclotus exaratus* ist mehr als zweimal so gross, dicker, seitlich stärker ausgehöhlt, besteht aus breiteren Windungen, deren Zahl aber geringer ist, hauptsächlich sind aber die Windungen an der Aussenseite nicht mit Perlen, sondern nur mit schwachen schrägen Linien verziert.

Rissoa aff. *nana* Lamarck (1802) 1806

Tafel I, Fig. 5

Höhe 2,7 mm, Breite 1,4 mm, Höhe der Mündung 1,3 mm. Besteht aus 6 gleichmässig gewölbten Windungen, verziert durch 10–11 dicken, stumpfen Axialrippen. Unterscheidet sich von *R. nana* Lamarck durch die kleinere Zahl und bedeutendere Dicke der Rippen. Die letzten Windungen sind den von *R. nana pseudoturricula* Strausz ähnlich verziert, die oberen Windungen jedoch nicht, und die Mündung ist schmaler, oben mehr gespitzt (*Rissoa pseudoturricula* Strausz 1966, p. 22, 110, tab. 5, fig. 13, 14).

Turritella cfr. *nilotica* Oppenheim 1906

Ein verletztes Exemplar. Hingegen ist in Neszmély diese Form häufig, und lassen sich die Verzierungselemente von den Anfangswindungen an wohl verfolgen. Die Zahl der Spiralrippen wächst gleichmässig, ihre Stärke aber vermindert sich. Die oberen Windungen sind gewölbt, die niederen schwach einkantig.

Die Identifizierung mit der ägyptischen Art bleibt nur darum zweifelhaft, weil weder an den Abbildungen, noch im Text von Oppenheim Angaben über die Masse angegeben sind. Es ist also möglich, dass *T. nilotica* mehrere cm hoch ist, unsere Form aber nur einige mm erreicht.

Mesalia sp.

Tafel I., Fig. 7

Besteht aus sechs Umgängen, ist 2 mm hoch, 1 mm breit. Die Spira hoch-kegelförmig, beinahe zweimal so hoch wie die Mündung. Die Umgänge sind gewölbt, mit Spiralschnüren verziert, deren Zahl nach unten wächst, vier auf dem vorletzten Umgang. Die Verzierung der *M. dudariensis* Strausz (1966, p. 25, 112, tab. 6, fig. 7, 8) ist ähnlich, sie ist aber bedeutend schlanker.

Colina perelegans Deshayes 18661856–1866 *Cerithium perelegans* Deshayes, vol. 3, p. 158, tab. 74, fig. 16, 171910–1913 *Colima perelegans* Deshayes, Cossmann et Pissarro, tab. 27, fig. 147–1

Bisher war nur ein Exemplar aus Ungarn bekannt (*Colina perelegans* Deshayes var., Strausz 1966, p. 34, 117, tab. 7, fig. 5), dessen Windungen mehr kantig sind, als die des Typus aus Frankreich. Das jetzt gefundene Exemplar steht dem Typus, und auch der Unterart *Colina perelegans angusta* Deshayes (Cossmann et Pissarro 1910–1913, tab. 27, fig. 147–1) näher.

Eulimella (*Syrnola*) sp.

Fig. 2

Ein Bruchstück, besteht nur aus den letzten zweieinhalb Windungen. Die letzte Windung ist 2,7 mm hoch, 1,4 mm breit, die Mündung 1,4 mm hoch. Wahrscheinlich eine schlankere und höhere Form, als *Eulimella* (*Syrnola*) *dudariensis* Strausz (1966, p. 38, 120–121, tab. 7, fig. 15).

Marginella (*Stazzania*) *crassula dudariensis* Strausz 19661966 *Marginella* (*Stazzania*) *dudariensis* Strausz, p. 67–68, 138, tab. 20, fig. 2–6

Neuere Funde bestätigen, dass es Übergänge zwischen *M. crassula* Deshayes, *M. pannonica* Szöts und *M. dudariensis* Strausz gibt, darum sind die beiden letzten als Unterarten der *M. crassula* zu deuten.

Cylichna gantensis Szöts 1953 (aberr.)

Fig. 3b

1953 *Cylichna gantensis* Szöts, p. 78, 200, tab. 7, fig. 39

Ein kleines aberrantes Exemplar hat eine in der Mitte engere, unten mehr ausgebreitete, oben ungewöhnlich abgerundete und nach innen und nach hinten gebogene Mündung.

Ausser den behandelten Formen sollen noch folgende erwähnt werden, die für die Fundstelle Dudar neu sind: *Arca* (*Arcopsis*) *scapulina* Lamarck, *Solariella tricineta tricineta* Deshayes, *Lacuna transparens* Szöts, *Vermetus conicus* Lamarck, *Scala* sp.

